

Záznam ze zahájení kontroly
hospodaření Nejvyššího kontrolního úřadu s majetkem státu,
včetně prostředků státního rozpočtu kapitoly 381 – Nejvyšší kontrolní úřad

Přítomni:

za kontrolní výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR:

Ing. Libor Ježek, Ing. Jaroslav Fiala, CSc., RNDr. Vladimír Koníček, Ing. Daniel Reisiegel,
Jindřich Valouch

za Nejvyšší kontrolní úřad:

Ing. František Dohnal, JUDr. Simeona Zikmundová, Mgr. Markéta Kandráčová, Mgr. Ing.
Michaela Argalášová, Bc. Radka Burketová, Mgr. Jaroslav Broža

Prezident NKÚ: Já jsem v pátek dostal dopis od pana poslance Libora Ježka, ve kterém mi oznamuje, že v souladu s kontrolním řádem kontrolního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky schváleným kontrolním výborem bude na NKÚ dne 8. prosince v 11:00 hodin zahájena kontrola a ve smyslu uvedeného kontrolního řádu jsem byl současně žádán o poskytnutí součinnosti pro řádný výkon kontroly, předložení dokladů a písemností, které byly uvedeny v příloze tohoto oznámení, ke dni zahájení kontroly a zajištění účasti osob oprávněných za nás v takových věcech jednat, s tím, že při tom jednání bude sepsán samozřejmě zápis. Já tedy začnu tím, abych představil svoje kolegy, vy se s nimi čas od času potkáváte, ale abychom věděli, kdo tady je. Začnu tedy paní doktorkou Zikmundovou, která je vrchní ředitelkou správní sekce, pod kterou spadají všechny záležitosti týkající se hospodaření Úřadu. Po mé pravé straně je paní magistra Kandráčová, která je ředitelkou kanceláře prezidenta a dál budu pokračovat další dámou, paní magistra Argalášová je šéfkou interního auditu Nejvyššího kontrolního úřadu. Mgr. Jaroslav Broža je mým tajemníkem, s tím se potkáváte běžně v Poslanecké sněmovně a paní Radka Burketová je ředitelkou odboru komunikace. Takže já bych v této chvíli tedy tomu úvodu asi učinil zadost. Myslíte si, že můžeme přejít rovnou k pracovním záležitostem? Tak já se přiznám, že z toho dopisu mi některé věci nebyly úplně jasné, nicméně přepokládám, že toto jednání by tyto věci mohlo vyjasnit. Takže moje první otázka směřuje na pana poslance Ježka, který je podepsán pod tím dopisem. Souvisí s tím, jakými procesními pravidly se ta kontrola bude řídit?

Poslanec Ježek: Podle všech právních výkladů, které jsme k tomu obdrželi, tak procesní pravidla, která jsou v rámci legislativy České republiky, se na toto nevztahují, nebo se vztahují přiměřeně. Tudíž byl zvolen postup, že kontrolní výbor ustanovil pravidla, která odpovídají kontrolnímu řádu v rámci zákona o kontrole. Ten jsme si schválili a podle toho postupu bychom procesně vykonávali tuto kontrolu.

Prezident NKÚ: Děkuji za tuto informaci. Já se přiznám, že moji kolegové měli tentýž názor, že z toho dopisu vyplývá, že těmi procesními pravidly bude ten zmíněný kontrolní řád, který byl přijat v říjnu letošního roku. Poté, co byl ten kontrolní řád přijat, tak jsem nechal zpracovat právní posouzení toho kontrolního řádu jenom s tím, abychom měli představu o tom, jak to případně bude vypadat. Takže mám samozřejmě k dispozici tedy i poznámky ke kontrolnímu řádu jako takovému, nicméně v této chvíli tedy musím konstatovat, že já jsem

od pátku také znovu nechal posoudit celou situaci a jestliže je to tedy tak, jak říkáte, tak musím konstatovat, že ten kontrolní řád a ta procesní pravidla nejsou stanovena v souladu se zákonem a z tohoto důvodu já prostě jsem povinen odmítnout součinnost při tom, čemu říkáte kontrola. Ten důvod je velmi jednoduchý. Kontrolní řád má za svůj hlavní účel stanovit jasná a vymahatelná práva a povinnosti kontrolujícího a kontrolovaného. To v tomto případě splněno není, a dokonce ani ten kontrolní řád nemá formu zákonného ustanovení. Chci jenom připomenout, že samotná Poslanecká sněmovna, když upravovala Jednací řád, který je závazný vlastně jenom pro Poslaneckou sněmovnu, zvolila formu zákona. Zatímco v tomto případě kontrolní řád, který obsahuje uložení povinností třetím osobám mimo Poslaneckou sněmovnu, má formu usnesení kontrolního výboru, které není právně závazné v podstatě ani pro členy kontrolního výboru. Takže to stanovisko, které mi potvrdili i naši právníci a které jsem si nechal i zpracovat a potvrdit Ústavem státu a práva, je tedy jednoznačné. Kontrola, která má splnit svůj cíl, má tedy ověřit hospodaření Nejvyššího kontrolního úřadu, musí mít dopředu stanovena jasná a závazná práva a povinnosti kontrolujícího a kontrolovaného, a to v tomto případě splněno není. To je celé, co k této situaci mohu říci.

Poslanec Ježek: Dobře. Uděláme to, uděláme to v rámci zápisu, zase právní stanoviska legislativy Poslanecké sněmovny zase hovoří o tom, že není-li nikde v zákonech České republiky ustanoveno, podle kterých pravidel probíhá kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu, může to proběhnout na základě toho postupu, který Poslanecká sněmovna zvolila, to znamená, že náš právní názor je, že veškerý postup, který Poslanecká sněmovna a kontrolní výbor zvolil, je v souladu s tím, aby kontrola mohla být řádně provedena. Takže teď se dostáváme do toho, že proběhnou právní rozhodnutí, právní spory, zda toto může být nebo nemůže být tímto způsobem provedeno.

Prezident NKÚ: Ano, bude to, řekněme, právní názor proti právnímu názoru, nicméně, já chci v této souvislosti upozornit tedy na dva aspekty. Jednak už Ústava České republiky ve svém článku č. 3 říká, že státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. A já z tohoto důvodu nemohu připustit nezákonný postup a myslím si, že ani postup zákonodárného orgánu nemůže být mimo právní systém. To je ta obecná poznámka. A ta, možná řadu věcí vysvětlující, záležitost, je otázka toho zmíněného kontrolního řádu, který přijal deseti hlasy kontrolní výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Ten kontrolní řád, mimo to, že není závazný a že podle našeho názoru rozhodně nemůže zakládat povinnosti třetích stran, trpí skutečně závažnými vadami, které se kontroly bezprostředně týkají. Například vůbec neřeší otázku podjatosti kontrolujících, celé skupiny kontrolujících, případně expertů, které si tato skupina kontrolujících vezme ke své činnosti. To je ale vada docela zásadní podle našeho názoru. Nicméně je to asi věcí k posouzení právníků, já v této chvíli nemohu konstatovat nic jiného než to, co jsem řekl na začátku, že jsem povinen postupovat podle zákonů této země. Výklad těch zákonů, který mi byl dán k dispozici jak našimi právníky, tak Ústavem státu a práva, je jednoznačný. Pokud bych připustil nezákonný postup zvláště v tomto citlivém případě, domnívám se, že bych skutečně ohrozil důvěru v nezávislost Nejvyššího kontrolního úřadu nejenom u občanů této země, ale i u mezinárodních institucí, a to je záležitost, kterou prostě připustit nemohu. Takže pokud je to pro vás v této chvíli akceptovatelné, napíšeme to do zápisu a uzavřeme to. Děkuji.

Poslanec Ježek: Souhlasím. Takže, mohu-li poprosit, zda-li by někdo mohl.

Poslanec Koníček: Jestli můžu ještě mít dotaz. Z toho, co jste, pane prezidente, řekl, vyplývá, že dokud Poslanecká sněmovna nepřijme zákon o kontrole, není možné kontrolu NKÚ uskutečnit?

Prezident NKÚ: Ne. Ne, já prostě nejsem schopen říkat, jakým způsobem to má být řešeno, to bych nechal právníkům a legislativcům. Nicméně ta stanoviska, na která se odvolávám, upozorňují na to, že toto je situace, která není v souladu se zákonem, a k tomu prostě nedokážu nic říct jiného, než třeba jenom to, že zákon 166 o Nejvyšším kontrolním úřadu mluví o tom, že kontrolu hospodaření vykonává Poslanecká sněmovna, případně orgán, který si k tomu zřídila nebo tím pověřila, ale právě ty procesní otázky vůbec neupravuje, což je asi vada i toho zákona. Nicméně to jsou skutečně záležitosti, které mohu jenom konstatovat na základě tvrzení právníků, ale nechci se pouštět do konstrukce, jak tu situaci řešit.

Poslanec Ježek: Dobře. Takže pořídíme zápis s tím, že nám byl předán právní názor Nejvyššího kontrolního úřadu, který hovoří o tom, že kontrola, kterou hodlala Poslanecká sněmovna provést na Nejvyšším kontrolním úřadě, je protizákonná.

Prezident NKÚ: Ne. Kontrola, o které mluvíte, nemá jasně a zákonným způsobem nastavená procesní pravidla, která by zakotvovala závazně a normativně práva a povinnosti kontrolujících i kontrolovaných. A z tohoto důvodu já prostě musím takový způsob kontroly odmítnout.

Poslanec Ježek: To znamená, je v rozporu s kterými zákony?

Prezident NKÚ: Není řešena prostě žádným zákonem. Usnesení kontrolního výboru jistě není zákon. Nezakládá tedy práva a povinnosti kontrolujících a kontrolovaných.

Poslanec Ježek: Dobře, to se motáme u té právní stránky, že kontrola není v zákonech popsána, nicméně může být provedena, to znamená, my bychom rádi znali zákony, se kterými je v rozporu ten postup, který zvolila Poslanecká sněmovna?

Prezident NKÚ: Tak, ale to je situace....promiňte, promiňte, dostaneme se do diskuse právní, vycházíme z toho.

Poslanec Ježek: My bychom chtěli znát ta právní stanoviska, na základě nichž my dnes nezahájíme kontrolu s tím, že Nejvyšší kontrolní úřad tvrdí, že postup Poslanecké sněmovny není v souladu se zákony České republiky, s kterými?

Prezident NKÚ: Tak ještě jednou. Takže, podle našeho názoru tato situace neodpovídá Ústavě, neboť v Ústavě, jak jsem tady citoval, je řečeno, že státní moc může být uplatňována, lze ji uplatňovat jen v případech, mezích a způsoby, které stanoví zákon. Jestliže to zákon nestanoví, nelze tuto moc uplatňovat.

Poslanec Ježek: Takže, máme-li onen právní posudek, na základě něhož uděláme do zápisu, že nemůžeme zahájit tuto kontrolu, tak se vrhněme do zápisu a můžeme pracovat dále na oněch právních posouzeních.

Prezident NKÚ: Jestli dokážeme naformulovat tu větu do zápisu, tak jak je, tak se o to můžeme pokusit. Jinak je to ve zvukovém záznamu, takže to můžeme uzavřít a z přehrání toho zvukového záznamu to můžeme naformulovat do zápisu a pak ho podepsat, lze-li to tak udělat.

Poslanec Ježek: Určitě. Čili mohl bych poprosit nějakou administrativu, abychom sestavili.

Prezident NKÚ: Já vám v této chvíli děkuji a požádám tedy o přepis a výňatek.